

Provincies die
samenwerken
binnen
MRA-Elektrisch

MRA-Elektrisch is een samenwerkingsproject van de overheden in de provincies Noord-Holland, Flevoland en Utrecht. Doel is het stimuleren van elektrisch vervoer om daarmee beleidsdoelen rond luchtkwaliteit en klimaat te realiseren. Sinds 2012 ondersteunt het projectbureau het elektrisch rijden door het plaatsen en beheren van laadinfrastructuur in gemeenten. Ook is het bureau initiator en aanjager van projecten met elektrische voertuigen. In deze monitor informeren wij u graag over de laatste ontwikkelingen.

• Slim laadstation in Duivendrecht feestelijk geopend

In Duivendrecht is in juni een slim laadstation in gebruik genomen. Het publiek toegankelijke station is speciaal ontwikkeld en geschikt voor logistieke bedrijven. Een novum in Nederland. Deudekom en andere bedrijven maken al gebruik van het station, dat een belangrijke stap is in de ontwikkeling van elektrische stadsdistributie. "Hiermee zorgen we voor een beter klimaat én voor schone lucht", aldus wethouder Rineke Korrel van gemeente Ouder-Amstel, "en daar profiteren we allemaal van. U, ik én de volgende generaties."

Het slimme laadstation bestaat uit acht laadpunten, een snellader en een Battery Energy Storage System. Elektrische vracht- en bestelwagens laden er met groene stroom; in de toekomst zelfs met lokaal opgewekte zonne-energie. Wethouder Korrel opende het station samen met directeur Jan van Deudekom en Gerard Slegers, vicevoorzitter van Vervoerregio Amsterdam.

*Strategische locatie voor
elektrische stadsdistributie*

Deudekom is een pionier in zero emissie stadslogistiek en de locatie bij de Ring A10 is strategisch. Deudekom laadt er goederen vanuit grote dieselvrachtwagens over in kleinere elektrische bestelwagens. Die leveren de bestellingen af bij de klanten in de stad. Goederen van verschillende leveranciers worden gebundeld en zoveel mogelijk in één keer bezorgd. Dat is wel zo efficiënt, zorgt voor minder verkeer in de stad en levert extra milieuwinst op. Korrel: "De diesellovertuigen die nu nog volop goederen afleveren in Amsterdam, leggen daar veel kilometers af, terwijl ze relatief veel CO2 en schadelijke stoffen uitstoten. Als wethouder verkeer en vervoer ben ik dus bijzonder trots op de visie en innovatiekracht van Deudekom."

Gerard Slegers (vicevoorzitter Vervoerregio), Rineke Korrel (wethouder gemeente Ouder-Amstel) en Jan van Deudekom (eigenaar) openen officieel het laadstation

Maarten Linnenkamp (MRA-Elektrisch)

Goed voorbeeld

Vanuit de Vervoerregio ziet Slegers dat steeds meer gemeenten, vooruitlopend op Europese wetgeving, inzetten op een emissievrije bevoorrading van stadskernen in 2025. Zo zijn er vanaf dat jaar binnen de Ring A10 in Amsterdam alleen nog uitstootvrije vracht- en bestelwagens welkom. De komende jaren zullen logistieke bedrijven dus op grote schaal 'om' moeten. Slegers is dan ook verheugd dat Deudekom laat zien dat de sector zélf overtuigd is van het nut en noodzaak van zero emissie stadslogistiek. En dat het kán.

Sterke publiek-private samenwerking

De realisatie van het laadstation kwam tot stand dankzij een bijzondere samenwerking tussen MRA-Elektrisch en de Vervoerregio, provincie Noord-Holland, gemeente Ouder-Amstel, het ministerie van IenW en ondernemer Deudekom. TotalEnergies in Nederland realiseerde zowel de acht laadpunten, snellader als de opslag. Slegers: "Met deze ervaring op zak kunnen we ervoor zorgen dat er snel meer laadstations van de grond komen om de transitie naar duurzame mobiliteit te faciliteren. Zo werken we samen aan een schoon en duurzaam mobiliteitssysteem in de Vervoerregio, de regio Noordwest die MRA-E ondersteunt. Uiteindelijk kunnen we een voorbeeld zijn voor andere gebieden in Nederland en Europa. Met dit voorbeeldproject helpt MRA-E andere logistieke bedrijven de overstap naar elektrische vracht- en bestelwagens te maken. Sneller, beter én op grote schaal."

Het laadstation is onderdeel van de Proeftuin Slimme Laadpleinen van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL), mogelijk gemaakt door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Het wordt ondersteund door het Nationaal Kennisplatform Laadinfrastructuur (NKL) en het kennis- en innovatiecentrum van netbeheerders ElaadNL.

• Slim laden gestart in Zeist, Heerhugowaard en Haarlem

MRA-Elektrisch, laadpaalexploitant TotalEnergies in Nederland en leverancier GreenFlux zijn met de gemeenten Zeist, Heerhugowaard en Haarlem gestart met slim laden. In Zeist en Heerhugowaard betekent dit: zoveel mogelijk laden op die momenten dat er veel groene stroom wordt opgewekt. Dus als het hard waait of de zon volop schijnt. Zo zorgen elektrische rijders ervoor dat de opgewekte groene stroom beter wordt benut. Slim laden draagt ook bij aan de stabiliteit van ons elektriciteitsnetwerk. Hierop ligt de focus in Haarlem. "De gebruikte technologie is nieuw en veelbelovend", aldus Pieter Looijestijn van MRA-E. "Hiermee zetten de drie gemeenten de toon voor de verdere ontwikkeling van het elektrisch rijden én de energietransitie."

Goed op weg

E-rijders in de drie gemeenten zijn al goed op weg. Want wie hier laadt bij een publiek laadpunt op straat, laadt al gegarandeerd met groene stroom. Geen CO₂-uitstoot en geen schadelijke uitlaatgassen, dat lucht letterlijk op. In de drie gemeenten kan elke e-rijder die geen eigen oprit heeft een publiek laadpunt aanvragen. Maar met het slim laden maken elektrische rijders de toekomst nóg zonniger. Zonder dat ze er iets voor hoeven te doen.

Elektrisch laden met zon en wind

In Zeist zijn 66 publieke laadpunten ingericht voor slim laden en in Heerhugowaard 24. Met slimme algoritmes wordt de energiemarkt continu gemonitord. Is het aanbod van zonne- of windenergie groot, dan wordt de elektrische auto met maximaal vermogen geladen. Omgekeerd werkt het ook. Is het aanbod laag, dan wordt er met minder vermogen geladen. "Automatisch en dus gebruikersvriendelijk", aldus Marja Versleijen, Director Mobility & New Energies bij TotalEnergies in Nederland. "Een sticker op de laadpaal laat zien dat er slim geladen wordt."

Stabieler elektriciteitsnetwerk

Met slim laden worden niet alleen de pieken in het aanbod van zonne- en windenergie beter benut, het komt ook ten goede aan de stabiliteit van ons elektriciteitsnetwerk. Het scheelt investeringen en veel werkzaamheden op straat. Extra dikke elektriciteitskabels en verdeelstations zijn zo niet of minder snel nodig. Op dat voordeel ligt de focus in Haarlem, waar 80 laadpunten zijn ingericht voor slim laden. Uniek is dat, als de auto geschikt is, hier bij een groot stroomaanbod met extra vermogen wordt geladen. Dus met méér vermogen dan normaal gesproken maximaal mogelijk is. Zo wordt de piek in het stroomaanbod dus nog beter opgevangen. Door met een hoger vermogen te laden wanneer het lokale net dat toelaat, creëren we extra potentieel om het laden te vertragen als het druk is op het net.

Zoveel mogelijk laden op momenten dat er veel groene stroom wordt opgewekt

Priority Charging

Is het stroomaanbod laag, dan kan het laden ook even onderbroken worden. Een laadsessie die normaal 4 uur duurt kan zo een half uur langer duren. Dit gebeurt vooral 's nachts, als de auto lang genoeg aan de laadpaal staat om volledig op te laden. Zo hoeft de e-rijder niets van het slim laden te merken. Heeft hij haast of wil hij om een andere reden van het slim laden afzien? Dan is er 'Priority Charging'. Met de app Charge Assist schakelt de e-rijder het slim laden voor de duur van de laadsessie eenvoudig uit. De auto wordt dan met standaard vermogen opgeladen.

Blik vooruit

Looijestijn: "Het kabinet heeft bepaald dat in 2030 elke nieuw verkochte auto elektrisch moet zijn. Dat jaar zullen er al zo'n 2 miljoen elektrische auto's zijn. De meeste mensen hebben geen eigen oprit en moeten kunnen laden op straat. Gemeenten hebben de taak om ervoor te zorgen dat die publieke laadpunten er komen. Op tijd, goed én toekomstbestendig. Daar maken Zeist, Heerhugowaard en Haarlem dus heel goed werk van."

MRA-Elektrisch, TotalEnergies in Nederland, GreenFlux en de samenwerkende gemeenten faciliteren en initiëren projecten met slim laden. Uiteindelijke doel is om slim laden als standaard te hebben op het gehele laadnetwerk. De aanpak en resultaten uit Haarlem dienen als een van de praktijkvoorbeelden in het INCIT-EV project. Het Europese INCIT-EV-project wordt geleid door Renault en 33 partners, waaronder TotalEnergies in Nederland, GreenFlux en MRA-Elektrisch. Het doel is om innovaties in het opladen, technologieën en de bijbehorende businessmodellen in de praktijk te testen. Met slim laden en 'priority charging' kunnen we het laadnetwerk verder uitbreiden en zorgen we voor een betrouwbare gebruikerservaring voor elektrische rijders.

• Goed op weg met autodelen: Samen Slim Rijden Zeist

Het is duurzaam, goedkoper en bespaart je veel gedoe. Dat zeggen deelnemers van Samen Slim Rijden Zeist als burens vragen hoe het elektrisch autodelen bevalt. Bijzonder is dat elke deelauto een vaste groep gebruikers heeft. Ons kent ons, dat werkt goed. En niets zo overtuigend als het enthousiasme van je eigen burens die al zijn overgestapt. Sinds de eerste deelauto medio 2018 ging het snel. Inmiddels zijn het er al zestien: elf in Zeist, twee in Den Dolder en drie in Austerlitz. Wat verklaart het succes? Een inspirerend voorbeeld voor andere gemeenten.

Samen Slim Rijden Zeist is een initiatief van Arnout van Dijk, die in 2016 betrokken raakte bij Samen Duurzaam Zeist. De gemeente vroeg inwoners naar ideeën om samen aan de slag te gaan. Er kwam een plan, de gemeente stelde budget beschikbaar en in augustus 2018 ging de eerste e-deelauto

Initiatiefnemer van Samen Slim Rijden Zeist, Arnout van Dijk

Consumenten willen gebruiksgemak en geen zorgen

de weg op. Uitgangspunt is dat elke deelauto een vaste groep gelijkgestemde gebruikers heeft. Mensen die hetzelfde soort auto willen en in dezelfde buurt wonen – daarom heeft elke deelauto ook een vaste parkeerplek. Zo hebben de gebruikers toch het gevoel in een eigen auto te rijden: 'onze auto'.

Partners leveren maatwerk

De deelauto's maken gebruik van het platform van **OnzeAuto en Wego Carsharing Solutions**. Anders dan bij andere aanbieders hoefde niet gestart te worden met minimaal vier deelauto's. Ook hoeven de deelauto's niet bij elkaar te staan, waardoor het aanbod gespreid over de gemeente kan worden uitgebreid: precies daar waar behoefte is. Samen Slim Rijden Zeist liet op een heatmap kansrijke buurten in kaart brengen, waarna met de gemeente, laadpaalleverancier Total en **MRA-Elektrisch** onderzocht is welke laadpalen en locaties geschikt zijn voor een elektrische deelauto. Komt er een deelauto bij, dan verzorgt MRA-E voor de gemeente het aanvraagproces voor de laadpaal. Wel zo makkelijk. Zoals bij elk ander laadpunt van MRA-E laadt de e-rijder hier altijd met groene stroom.

Ook partner Centraal Beheer kijkt hoe het maatwerk kan leveren. De verzekeraar ziet bij haar klanten een ontwikkeling van bezit naar gebruik van de auto. Via Samen Slim Reizen Zeist onderzoekt het welke onzekerheden de 125 vaste deelauto-gebruikers hebben als het gaat om schade. "Consumenten willen gebruiksgemak en geen zorgen over mogelijke risico's", aldus Michiel Krouwer van Centraal Beheer. Door te participeren in de deelmarkt werkt de verzekeraar aan oplossingen die het delen makkelijk en betrouwbaar maken: de deelverzekering van de toekomst.

Veel gemak én goedkoper

En de gebruikers? Die zijn dik tevreden, blijkt uit **recent eigen onderzoek**. De prijskwaliteitverhouding krijgt een 8-. En op de vraag of zij de deelauto bij familie of burens zouden aanbevelen, scoort Samen Slim Reizen Zeist een 9,4. Gevraagd naar de argumenten die zij zouden geven, noemen de gebruikers onder meer dat het duurzaam is (71%), goedkoper is (49%) en dat het je veel gedoe scheelt (37%). Op de vraag wat destijds redenen waren om zelf over te stappen noemt 39% 'goedkoper' en 27% 'geen gedoe meer'. Dat zijn lagere percentages dan zij op basis van hun eigen ervaring noemen. Wat dit betreft pakt het autodelen voor gebruikers dus nog beter uit dan verwacht.

Minder auto's op straat

Naast minder uitstoot van CO2 en schadelijke uitlaatgassen zorgt het autodelen aantoonbaar voor een afname van het autobezit en daarmee een lagere parkeerdruk. 75% koopt geen tweede auto

meer; bijna 19% bezit überhaupt geen auto meer. Per deelauto verdwijnen er zo al snel zes tot acht auto's van de straat. Een mooi resultaat, waar iedereen in Zeist van profiteert. En nu corona ons land lijkt te verlaten, wil Samen Slim Rijden Zeist in de versnelling. Met nieuwe gebruikersgroepen én nieuwe deelautomodellen, want daar blijkt belangstelling voor te zijn. Denk aan kleinere modellen, een elektrisch bestelbusje en auto's met een trekhaak voor een aanhangwagen of een fietsdrager. Kortom: nóg meer maatwerk.

Meer weten of zelf met elektrisch autodelen aan de slag? MRA-Elektrisch helpt u graag op weg! Mail met [Haye Bijlsma](#), projectleider autodelen en touringcars.

• Aan de slag met snelladen? Plan van aanpak geeft houvast

Waar moet je allemaal aan denken als je als gemeente aan de slag wilt met snelladen? Welke gebruikersgroepen zijn er, met welke partijen ga je in zee en wie heeft welke rol? Het nieuwe [plan van aanpak](#) dat MRA-Elektrisch heeft opgesteld geeft houvast.

Volgens de prognose in het Klimaatakkoord groeit het aantal e-auto's tot en met 2025 naar 589.000. Na 2025 zal de groei verder versnellen en rond 2030 zijn er waarschijnlijk al bijna 2 miljoen e-auto's. Behalve de vraag naar openbare laadpalen neemt ook de vraag naar snelladers snel toe. Logisch dus dat steeds meer gemeenten zich afvragen hoe ze hiermee aan de slag kunnen.

Het [regionaal plan van aanpak voor snelladen](#) geeft gemeenten houvast en helpt de ontwikkeling van snellaadinfrastructuur in de regio te versnellen. Naast informatie over de behoefte aan snelladen in regio Noordwest bevat het concrete acties om de realisatie van snelladers te bevorderen. Het plan besteedt onder meer aandacht aan de verschillende gebruikersgroepen, zoals personenvervoer, logistiek (zwaar en licht) en doelgroepen-vervoer. Ook geeft het een beeld van de verschillende rollen die partijen hebben, gaat het in op de mogelijkheden van snelladen en voorziet het in concrete acties om het snelladen in de regio te realiseren.

Heeft u vragen of behoefte aan ondersteuning? Neem contact op met [Annabel van Zante](#). MRA-E gaat graag met uw gemeente met de acties uit het plan van aanpak aan de slag!

*Samen staan we
als overheden sterker*

• Heeft uw gemeente al een laadkaart?

Steeds meer gemeenten gaan alvast op zoek naar mogelijke locaties voor openbare laadpalen. Zij brengen op buurtniveau in kaart waar in de nabije toekomst behoefte aan laadpalen zal zijn, en wijzen daar alvast geschikte locaties voor aan. Hierbij gaat het om publiek toegankelijke (snel)laadpunten voor personenvoertuigen van bewoners, bezoekers en forenzen.

Vraagt iemand een laadpaal aan, dan kan de plaatsing sneller gaan. MRA-Elektrisch heeft veel ervaring met het maken van realistische laadkaarten en helpt ook uw gemeente graag op weg.

Een laadkaart helpt om voorbereid te zijn op een toekomst met veel meer laadpaal-verzoeken. Het is een hulpmiddel om een beeld te krijgen van het aantal laadpunten dat nodig is en om nieuwe laadlocaties op slimme plekken binnen het bestaande netwerk te realiseren. Een laadkaart biedt ook kansen voor bewonersparticipatie en geeft (potentiële) e-rijders het vertrouwen dat er actief beleid is om laadvoorzieningen mogelijk te maken.

Heeft uw gemeente nog geen laadkaart en ben u geïnteresseerd in de mogelijkheden die een laadkaart uw gemeente kan bieden? MRA-Elektrisch ondersteunt hier graag bij. Neem contact op met [Robin Matton](#) of woon de workshop 'introductie laadkaarten' medio september bij.

• Laadvisie: goed voorbereid op een toekomst vol e-vervoer

In het kader van het Klimaatakkoord is afgesproken dat elke gemeente voor deze zomer een laadvisie en plaatsingsbeleid opstelt. MRA-Elektrisch heeft een regionale visie ontwikkeld die gemeenten in regio Noordwest (een van de zes NAL-regio's) op weg kan helpen.

Veel gemeenten vinden dit handig en maakten er al gebruik van. De regionale visie kan gebruikt worden ter inspiratie en als basis voor gemeentelijk beleid. Teksten uit de visie mogen direct overgenomen worden. MRA-E adviseert wel om de regionale visie als gemeente te onderschrijven. Samen staan we als overheden sterker. Met een gezamenlijke visie en uniform beleid helpen we het elektrisch vervoer vooruit!

Download de [regionale laadvisie](#). Mail voor vragen met [Marijn Popma](#).

• Nieuwe medewerkers

MRA-Elektrisch groeit. Meer handen en meer energie om gemeenten van dienst te kunnen zijn. Dit zijn de nieuwe medewerkers:

Sarah Senhaji – *regioadviseur*

Heeft een achtergrond als docent maatschappijleer en is erg geïnteresseerd in wat er speelt in onze samenleving. Vandaar ook haar interesse voor elektrisch rijden en de energie-transitie. Dat is de toekomst waar we samen werk van moeten maken, waar voor overheden een duidelijke taak ligt en waar Sarah gemeenten graag bij ondersteunt. Voor de klas kan ze altijd nog. Sarah is geboren en getogen in Amsterdam, maar haar toekomst ligt ver buiten de Randstad, in de rust en in het groen. Dat trekt. Al geeft ze graag toe dat het zeker meespeelt dat haar verloofde daar ook woont.

Jeroen Boeve – *realisatiemanager laadinfrastructuur*

Reisde met zijn rugzak door Azië, Afrika en Zuid-Amerika en verkent graag nieuwe horizonten. Ook in zijn werk. Duurzaamheid is voor Jeroen belangrijk en hij laat mensen graag zien: de wereld is zoveel groter dan we denken. Het kan beter, duurzamer. Bij MRA-Elektrisch richt Jeroen zich op het verkorten van complexe projecten. Het schijnbaar onmogelijke mogelijk maken en daarmee bijdragen aan de wereld van morgen. De realisatie van laadvoorzieningen op carpoolplekken is een kolfje naar zijn hand. Daar komt zijn werkervaring met (snellaad)stations bij Tesla perfect van pas.

*Heeft u vragen of opmerkingen over deze kwartaalmonitor?
Neem dan gerust contact op met:*

Maarten Linnenkamp
Projectmanager MRA-Elektrisch

m.linnenkamp@mrae.nl

+31 (0)6 52 52 40 31

Haarlemmer Houttuinen 21
1031 GL Amsterdam

www.mrae.nl

twitter.com/mraelektrisch

